

Հաստատված է՝»

**ՀՀ ոստիկանության կրթահամալիրի ակադեմիայի օպերատիվ-
հետախուզական գործունեության և քրեագիտության ամբիոնի
30.08.2019թ-ի նիստում, արձանագրություն թիվ 1
ամբիոնի պետ, ոստիկանության գնդապետ**

Մ.Սեմերջյան

**ՀՀ ՈՍՏԻԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ԿՐԹԱՀԱՄԱԼԻՐ
ԱՌԱՐԿԱՅԱԿԱՆ ՆԿԱՐԱԳԻՐ**

ԱՌԱՐԿԱՅԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ	Դատական բժշկություն
ԱՌԱՐԿԱՅԻ ԴԱՍԻՉ	
ՖԱԿՈՒԼՏԵՏ	Իրավագիտություն, առկա վճարովի ուսուցում
ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ	Իրավագիտություն
ԱՄԲԻՈՆ	Օպերատիվ-հետախուզական գործունեության և քրեագիտության ամբիոն E-mail: OHGKRIM@mail.ru
ՀԵՂԻՆԱԿ/ՆԵՐ	Ս. Ասլանյան Հեռախոս 091-40-27-30 aslanyan.sona71@gmail.com
ՈՒՍ.ՏԱՐԻ/ԿԻՍԱՄՅԱԿ	2-րդ կուրս, 2-րդ կիսամյակ
ԿՐԹԱԿԱՆ ԱՍՏԻՃԱՆ	բակալավր

ԿՐԵԴԻՏՆԵՐ	2 (երկու)
ԴԱՍԱԺԱՄԵՐԻ ԲԱՇԽՈՒՄ ԵՎ ՍՈՎՈՐՈՂՆԵՐԻ ՀԵՏ ՏԱՐՎՈՂ ԱԽԱՏԱՆՔՆԵՐ	«Դատական բժշկություն» դասընթացի ընդհանուր ծավալը կազմում է 60 ժամ, որից 16 ժամ դասախոսություն, 10 ժամ սեմինար, 6 ժամ գործնական, 28 ժամ ինքնուրույն աշխատանք: Ինքնուրույն աշխատանքի համար նախատեսված ժամերին սովորողը կատարում է գրականության ընթերցում և մշակում, վերլուծական, հետազոտական աշխատանք, լրացնում է ձևաթղթեր, դասախոսի հանձնարարությամբ կարող է գրել ռեֆերատներ, պատրաստվում է հաջորդ դասին: Լսարանային դասերը կայանում են շաբաթը մեկ անգամ՝ 80 րոպե տևողությամբ: Դասընթացն ավարտվում է կիսամյակի վերջում ստուգարք հանձնելով:
ՄՈՒՏՔԱՅԻՆ ՊԱՀԱՆՋՆԵՐ	Դասընթացը կառուցվում է «Կրիմինալիստիկա» և «Քրեական դատավարություն» դասընթացների իմացության վրա:
ՀԱՄԱՌՈՏ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ	«Դատական բժշկություն» դասընթացի շրջանակներում ուսումնասիրվում են դատական բժշկության հիմնարար խնդիրները, դատաբժշկական փորձաքննության դատավարական և կազմակերպչական հիմունքները:
ՆՊԱՏԱԿ	Դասընթացի նպատակն է սովորողներին հաղորդել գիտելիքներ և ձևավորել կարողություններ դատական բժշկության հիմնարար խնդիրների, դատաբժշկական փորձաքննության դատավարական և կազմակերպչական հիմունքների վերաբերյալ:
ԽՆԴԻՐ/ՆԵՐ	Դասընթացի խնդիրներն են՝ 1) ներկայացնել դատական բժշկության հիմնարար խնդիրները, 2) ներկայացնել դատաբժշկական փորձաքննության դատավարական և կազմակերպչական հիմունքները:

ԿՐԹԱԿԱՆ ԵԼՔԱՅԻՆ ԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐ Կարողանա՝	1) սահմանել կենդանի անձանց դատաբժշկական փորձաքննության ընդհանուր դրույթները 2) տարբերակել առողջության քայքայումը և մահը սուր թթվաճնային անբավարությունից, ֆիզիկական գործոնների և թունավոր նյութերի ազդեցությունից 3) ներկայացնել դատաբժշկական փորձաքննության դատավարական և կազմակերպչական հիմունքները, 4) ներկայացնել վնասվածքների բժշկական բնութագիրը, դրանց դասակարգումը՝ կախված ծագման մեխանիզմից, 5) ներկայացնել հրազենային վնասվածքների դատաբժշկական փորձաքննության առանձնահատկությունները: 6) ճիշտ նկարագրել կախումը, օղով և ձեռքերով խեղդումը, ջրահեղձումը, 7) դասակարգել թունավորումները, թույների ներգործության պայմանները: 8) ճիշտ բնորոշել մարմնական վնասվածքների ծանրության աստիճանների չափորոշիչները, 9) թվարկել և բացատրել է իրեղեն ապացույցների դատաբժշկական ուսումնասիրության օբյեկտները: 10) տարբերել վաղ և ուշ դիակային երևույթները. 11) բացատրել դատաբժշկական փորձագետի պարտադիր մասնակցություն պահանջող քննչական գործողությունների կատարման առանձնահատկությունները:
ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ	
Հիմնական	1) «Դատական բժշկություն» Վարդանյան Շ.Տ. Երևան 2010թ. 2) «Դատական բժշկություն» Մուսաեյան Վ.Տ. Երևան 2010թ.
Լրացուցիչ	1) «Судебная медицина и психиатрия» А.В.Датий 2009г. 2) «Судебная медицина в вопросах и ответах» В.И.Акоиев 2012г.

ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ԲԱՂԱԴԻԻՉՆԵՐԸ ԵՎ ԿՇԻՌ	Ընթացիկ ստուգման ձևը ստուգարք	
ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՍԱՆԴՂԱԿ	Գնահատման արդյունարար միավոր	Գնահատականը տառանշումով ստուգված չստուգված չներկայացած
ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՉԱՓԱՆԻՇՆԵՐ / ՄԵԽԱՆԻԶՄՆԵՐ	Սովորողը դասընթացից կարող է հանդես բերել մինչև 100% (ստուգված) առաջադիմություն: Սովորողների գիտելիքները, ունակությունները և հմտությունները գնահատվում են «Գերազանց», «Լավ», «Բավարար» և «Անբավարար» կամ «Ստուգված» կամ «Չստուգված»: Սովորողների գիտելիքները գնահատվում են հետևյալ չափանիշներով՝ ա) «Գերազանց», եթե ունկնդիրը խոր և հիմնավոր է յուրացրել ամբողջ ծրագրային նյութը, սպառիչ, հաջորդական, գրագետ ու տրամաբանորեն կառուցված է շարադրում այն, նյութը սերտորեն կապում է ուստիկանության ծառայության խնդիրների հետ, չի դժվարանում պատասխանել, երբ ձևափոխվում է առաջադրանքը, ազատորեն լուծում է խնդիրներն ու կա-	

	տարում գործնական առաջադրանքները, ճիշտ է հիմնավորում ընդունած որոշումները, ընդունակ է ինքնուրույն ընդհանրացնել և շարադրել նյութը՝ սխալներ թույլ չտալով: բ) «Լավ», եթե սովորողը հիմնավոր գիտի ծրագրային նյութը, գրագետ է և ըստ էության շարադրում է այն, հարցին պատասխանելիս թույլ չի տալիս էական անճշտություններ, կարողանում է ճիշտ կիրառել տեսական դրույթները, գործնական առաջադրանքները կատարելիս տիրապետում է անհրաժեշտ ունակությունների ու հմտությունների: գ) «Բավարար», եթե սովորողը յուրացրել է միայն հիմնական նյութը, բայց չգիտի դրա առանձին մանրամասները, թույլ է տալիս անճշտություններ, ոչ ճիշտ ձևակերպումներ, խախտում է ուսումնական նյութի շարադրման հաջորդականությունը և դժվարանում է կատարել գործնական առաջադրանքները: դ) «Անբավարար», եթե սովորողը չգիտի ծրագրային նյութի զգալի մասը, թույլ է տալիս էական սխալներ, չի կարողանում կատարել գործնական առաջադրանքներն ու լուծել խնդիրները:
ԱՅԼ ՏԵՂԵԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ	
Ներկայություն	Դասապլանի որևէ փոփոխություն նախօրոք կտեղեկացվի սովորողին:
Գրավոր աշխատանքներին ներկայացվող պահանջներ	Սովորողի դասերին ներկայությունը բխում է նրա իսկ շահերից, քանի որ ներկայությունը ենթադրում է ունկընդրում, մասնակցություն քննարկումներին, չհասկացված կամ վատ հասկացված խնդիրների պարզաբանում, ինքնուրույն և գործնական աշխատանքների հանձնում: Սովորողն այս դեպքում հնարավորություն է ունենում լսել ոչ միայն ծրագրային նյութը, այլև մասնակցել քննարկումներին, բանավեճերին, անել ինքնուրույն դատողություններ և հայտնել սեփական տեսակետը: Գրավոր աշխատանքների ժամանակ արգելվում է ծածկագրերից օգտվել: Ծածկագրի հայտնաբերման դեպքում աշխատանքը գնահատվում է զրո միավոր:
Ինքնուրույն և գործնական աշխատանքներ	Ինքնուրույն և գործնական աշխատանքները անհրաժեշտ է կատարել առանց կողմնակի միջամտության և հանձնել դրանք նշված ժամանակահատվածում: Ինքնուրույն աշխատանքում արգելվում է գրագողությունը: Այլոց մտքերը օգտագործելու դեպքում սովորողը պարտավոր է նշել աղբյուրը ըստ ընդունված ակադեմիական ձևաչափի:

Թեմա 1 Դատական բժշկության ընդհանուր հիմունքները (2 ժամ դասախոսություն, 2 ժամ սեմինար, 2 ժամ գործնական)	
Թեմայի հարցերը	Դասավանդման և գնահատման մեթոդաբանություն
1) Դատական բժշկություն առարկա, դատաբժշկական ծառայության դատավարական և կազմակերպչական հիմունքները: 2) Փորձաքննության տեսակները, օբյեկտները և եղանակները, դատաբժշկական փորձագետի իրավունքներն ու պարտականությունները: 3) Դեպքի և դիակի հայտնաբերման վայրի գննում: 4) Դատաբժշկական փաստաթղթերի կազմման կանոնները:	Հարցեր 1-4 անցկացվում է դասախոսություն՝ սովորողների ուշադրությունը հրավիրելով խնդրահարույց հարցերի վրա: Հարցեր 1-4 ինքնուրույն աշխատանք: Հարցեր 1-4 անցկացվում է սեմինար պարապմունք: Սովորողները քննարկում են խնդրահարույց հարցերը: Հարց 4 սովորողները դասախոսի հետ միասին կազմում են դատաբժշկական փորձաքննություններին վերաբերող փաստաթղթեր:

Թեմա 2 Կենդանի անձանց դատաբժշկական փորձաքննություն (2 ժամ դասախոսություն, 2 ժամ սեմինար)	
Թեմայի հարցեր	Դասավանդման և գնահատման մեթոդաբանություն
1) Մարմնական վնասվածքների ծանրության աստիճանի որոշումը: 2) Առողջության վիճակի, սիմուլյացիայի, ագրավացիայի, դիսիմուլյացիայի, արհեստական հիվանդությունների, ինքնավնասումների փորձաքննություն: 3) Սեռական վիճակի և սեռական անձեռնմխելիության որոշումը: 4) Տարիքի դատաբժշկական փորձաքննություն:	Հարցեր 1-4 անցկացվում է դասախոսություն՝ սովորողների ուշադրությունը հրավիրելով խնդրահարույց հարցերի վրա: Հարցեր 1-4 ինքնուրույն աշխատանք: Հարցեր 1-4 անցկացվում է սեմինար պարապմունք: Սովորողները քննարկում են խնդրահարույց հարցերը: Հարց 4 սովորողները դասախոսի հետ միասին կազմում են դատաբժշկական փորձաքննություններին վերաբերող փաստաթղթեր:

Թեմա 3 Դատաբժշկական վնասվածքաբանություն (2 ժամ դասախոսություն, 2 ժամ սեմինար, 2 ժամ գործնական)	
Թեմայի հարցեր	Դասավանդման և գնահատման մեթոդաբանություն
1) Հասկացողություն վնասվածքի մասին, նրա տեսակները: 2) Սուր, ծակող, կտրող գործիքներից առաջացած վնասվածքներ: 3) Փոխադրամիջոցներից առաջացած վնասվածքներ: 4) Բուֆ գործիքներից առաջացած վնասվածքներ, բարձունքից վայր ընկնելուց առաջացած վնասվածքների դատաբժշկական փորձաքննությունը: 5) Հրազենային վնասվածքներ:	Հարցեր 1-4 անցկացվում է դասախոսություն՝ սովորողների ուշադրությունը հրավիրելով խնդրահարույց հարցերի վրա: Հարց 5 ինքնուրույն աշխատանք: Հարցեր 1-4 անցկացվում է սեմինար պարապմունք: Հարցեր 1-5 սովորողները դասախոսի հետ միասին ուսումնասիրում են տարբեր եղանակներով առաջացած վնասվածքները:

Թեմա 4 Մեխանիկական շնչահեղձում (2 ժամ դասախոսություն)	
Թեմայի հարցեր	Դասավանդման և գնահատման

	մեթոդաբանություն
1) Կախում, խեղդում օղով, խեղդում ձեռքերով: 2) Զրահեղծություն:	Հարցեր 1-2 անցկացվում է դասախոսություն՝ սովորողների ուշադրությունը հրավիրելով խնդրահարույց հարցերի վրա: Հարցեր 1-2 ինքնուրույն աշխատանք:

Թեմա 5 Արտաքին միջավայրի ֆիզիկական ներգործությունից առաջացած վնասվածքների դատաբժշկական փորձաքննություն (2 ժամ դասախոսություն)	
Թեմայի հարցեր	Դասավանդման և գնահատման մեթոդաբանություն
1) Վնասվածքները և մահը բարձր ու ցածր ջերմաստիճանների ներգործությունից, տեխնիկական և մթնոլորտային էլեկտրականության ներգործությունից, տեխնիկական և մթնոլորտային էլեկտրականության ներգործությունից: 2) Փոփոխված մթնոլորտային ճնշման ներգործությունը, վնասվածքները և մահը ճառագայթային էներգիայի ազդեցությունից:	Հարցեր 1-2 անցկացվում է դասախոսություն՝ սովորողների ուշադրությունը հրավիրելով խնդրահարույց հարցերի վրա: Հարցեր 1-2 ինքնուրույն աշխատանք:

Թեմա 6 Դատաբժշկական թունաբանություն (2 ժամ դասախոսություն)	
Թեմայի հարցերը	Դասավանդման և գնահատման մեթոդաբանություն
1) Հասկացողություն թույնի և թունավորման մասին: Թույնի ներմուծման և ազդեցության պայմանները: 2) Դեպքի վայրի զննման առանձնահատկությունները թունավորման կասկածի դեպքում: 3) Թունավորումների դասակարգումը:	Հարցեր 1-3 անցկացվում է դասախոսություն՝ սովորողների ուշադրությունը հրավիրելով խնդրահարույց հարցերի վրա: Հարցեր 1-3 ինքնուրույն աշխատանք:

Թեմա 7 Իրեղեն ապացույցների դատաբժշկական փորձաքննություն: Փորձաքննություն քննչական գործի նյութերով (4 ժամ դասախոսություն, 2 ժամ սեմինար)	
Թեմայի հարցեր	Դասավանդման և գնահատման մեթոդաբանություն
1) Իրեղեն ապացույցների հայտնաբերման, վերցման և ուղարկման կարգը: 2) Կենդանական ծագման իրեղեն ապացույցների ուսումնասիրությունը կենսաբանական եղանակներով: 3) Վիճելի հայրության և մայրության որոշումը: 4) Իրեղեն ապացույցների ֆիզիկատեխնիկական ուսումնասիրությունը: 5) Քննչական գործերի նյութերով դատաբժշկական փորձաքննության առանձնահատկությունները:	Հարցեր 1-5 անցկացվում է դասախոսություն՝ սովորողների ուշադրությունը հրավիրելով խնդրահարույց հարցերի վրա: Հարցեր 1-5 ինքնուրույն աշխատանք: Հարցեր 1-5 անցկացվում է սեմինար պարապմունք. Սովորողները քննարկում են խնդրահարույց հարցերը:

Թեմա 8 Դատաբժշկական մահաբանություն (2 ժամ դասախոսություն, 2 ժամ սեմինար, 2 ժամ գործնական)	
Թեմայի հարցեր	Դասավանդման և գնահատման մեթոդաբանություն
1) Մահվան փաստի հաստատումը, մահվան առանձնային հաստատող նշանները: 2) Մահվան դատաբժշկական դասակարգումը, բռնի և ոչ բռնի մահ: 3) Դիակային երևույթներ:	Հարցեր 1-4 անցկացվում է դասախոսություն՝ սովորողների ուշադրությունը հրավիրելով խնդրահարույց հարցերի վրա: Հարցեր 1-4 ինքնուրույն աշխատանք: Հարցեր 1-4 անցկացվում է սեմինար

4) Դիակի դատաբժշկական փորձաքննություն:	պարապմունք. Սովորողները քննարկում են խնդրահարույց հարցերը: Հարց 5 սովորողները դասախոսի հետ միասին կազմում են դատաբժշկական փորձաքննության արձանագրություն:
---	---

ՀԱՐՑԱՇԱՐ

ՀՀ ոստիկանության կրթահամալիրի ակադեմիայի իրավագիտության ֆակուլտետի բակալավրիատի առկա վճարովի ուսուցման 2-րդ կուրսի «Դատական բժշկություն» առարկայի ստուգարքի

1. Դատական բժշկություն առարկան, խնդիրներ:
2. Դատաբժշկական ծառայության դատավարական և կազմակերպչական հիմունքները:
3. Փորձաքննության տեսակները, օբյեկտները և եղանակները:
4. Կենդանի անձանց դատաբժշկական փորձաքննություն:
5. Մարմնական վնասվածքների ծանրության աստիճանի որոշումը:
6. Դատաբժշկական վնասվածքաբանություն, հասկացողություն վնասվածքի մասին, նրա տեսակները:
7. Փոխադրամիջոցներից առաջացած վնասվածքներ:
8. Ավտովթարից առաջացած վնասվածքների դատաբժշկական փորձաքննությունը:
9. Մոտոցիկլետային վնասվածք:
10. Երկաթուղային փոխադրամիջոցից ծագած վնասվածքների փորձաքննությունը:
11. Օդային աղետներից ծագած վնասվածքներ:
12. Բուֆ գործիքներից առաջացած վնասվածքներ, բարձունքից վայր ընկնելուց առաջացած վնասվածքների դատաբժշկական փորձաքննությունը:
13. Հրազենային վնասվածքներ:
14. Կրակոցի հեռավորության որոշումը: Ընդհուպ կրակոց:
15. Կրակոց մոտիկ տարածությունից: Կրակոց հեռու տարածությունից:
16. Կրակոցի ուղղության որոշումը:
17. Մեխանիկական շնչահեղձում:
18. Կախում:
19. Խեղդում օդով
20. Խեղդում ձեռքերով:
21. Շնչական անցքերի փակումը փափուկ իրերով: Շնչական ուղիների փակումը օտար մարմիններով:
22. Շնչական ուղիների փակումը հեղուկներով /ջրահեղձում/:
23. Արտաքին միջավայրի ֆիզիկական ներգործությունից առաջացած վնասվածքների դատաբժշկական փորձաքննություն:
24. Հասկացողություն թույնի և թունավորման մասին: Թույնի ներմուծման և ազդեցության պայմանները:
25. Իրեղեն ապացույցների դատաբժշկական փորձաքննություն:
26. Մահվան փաստի հաստատումը, մահվան առանձնային հաստատող նշանները:
27. Մահվան դատաբժշկական դասակարգումը, բռնի և ոչ բռնի մահ:
28. Դիակային երևույթներ:
29. Վաղ դիակային երևույթներ:

30. Ուշ դիակային երևույթներ:
31. Անհայտ անձանց դիակների դատաբժշկական փորձաքննության առանձնահատկությունները:
32. Մասնատված դիակների և ոսկրային մնացորդների դատաբժշկական փորձաքննության առանձնահատկությունները:
33. Արտաշիրիմում: Էքսզումացիա: Հանկարծամահություն: